

מ. ברקאי

פרשי הרפאים הולמים

פשיטת הצנחנים מוטסי-
המוסוקים על הארטילריה
המצרית באום-כתף

הכביש הצר המוביל לניצנה אינו מסתיים בגבול הבין-לאומי הישן. הוא מתמשך הלאה אל תוך סיני, עובר אותו ממזרח למערב, ומגיע בקצהו המרוחק עד הגשר המחבר את חופו המערבי של חצי-האי עם איסמאעיליה העיר. כשלושים קילומטרים מערבית לניצנה — וקילומטרים ספורים מזרחית לאבו-עגילה — מסתעפת מכביש זה דרך-אספלט, הפונה דרום-מזרחה ומגיעה עד לקצימה. בין שתי זרועותיו של מסעף-דרכים זה, קרוב לצומת, שוכנת אוס-כתף. אין זה ישוב מאוכלס או נטוש, אף לא תוואי גיאוגרפי מובהק מגובש — זוהי פיסת-מדבר. מצפון תורחמות אותה דיונות-חול, ובדרום — רכסי-הרים סלעיים. בין הדיונות בצפון, הרכסים בדרום והמסעף במערב, פרוסה גבעה רחבת-ידיים, מישורית ברובה. רק פה ושם מתרוממות בה גבעות-כורכר רדודות.

בפיסת-מדבר זו ששמה אוס-כתף, בחרו המצרים להקים את החוליה החזקה ביותר בשרשרת מערכיהם מול גבולה הקרוב של ישראל. הם בנו כאן עוצמה צבאית בסדר גודל על-חטיבתי, שנשענה על כוח-שריון של שמונים וכמה טנקים, והסתייעה בשפע אימחני של קנים ארטילריים — תותחי-שדה, תותחים נגד-טנקים, תותחים נגד-טנקים, נשק נגד-טנקים קצר-טווח, מרגמות, והאימתנים שבכולם — תותחים 122 מ"מ ארוכי-קנה. גבעות-הכורכר הפכו למצודות מבוצרות ולקני-נשק; קפלי-הקרקע הפכו לעמדות של טנקים מחופרים; המרחב כולו כוסה רשת של חפירות קישור ומגן, מצודות ושדות מוקשים.

בפיסת-מדבר זו ששמה אוס-כתף, ערכה אוגדתו של אלוף אריק שרון את שלב-ההבקעה של לחימתה בסיני, והיתה זו אחת המערכות הקשות, הממושכות והאכזריות בכל מלחמת ששת הימים. היא החלה בבוקר היום הראשון למלחמה, ה-5 ביוני, בהתקפת כוחות-שריון על מוצבי-החוף; בהמשכה התפתחה לקרב על-עוצבתי, כשהאוגדה מטילה למערכה, מלבד שריון נוסף, גם רגלים, ארטילריה והנדסה; ובסיום התלקח

ידעו אם שמעו בהם ממשי של מנוע-סילון — או את הרהורי לבם. מכל מקום המלחמה החלה והם תקועים היו בגבעות ניצנה, עשרות אחדות של קילומטרים מן הגבול. אנשי המעשה שבהם הזכירו לחבריהם חוויה של חלק מהם משנת חמיר שיס'וש — את צלילת ה"מיגים" על הכוח שנחת למרג' לות מצבת פארקר. מוטב איפוא להתחפר, ולהתחפר היטב.

הרוחות היו עכורים למדי. ההנחתה הארטילרית שהקדימה את פריצת השריון בציר ניצנה נשמעה היטב — ונדמה מכבר. האבק שהעלו הטנקים הרחוקים נראה גם הוא בעליל ונמוג מכבר. עמדה תחושה של מפה.

התפנית חלה בשעה 10, לערך. דני המח"ט חזר, זימן את מפקדי הכוחות לג'יפ שלו, לקבוצת-פקודות על גבי מפה מתעופפת ברות. הגלגל הונע, ניתנו הפקודות למפקדי הכוחות ואחר-כך תדרכו האנשים, במסגרות פלוגתיות.

וזה מה שהוגדר כמשימה:

תבוצע פשיטה על המערך הארטילרי של המצרים באוט'כתף. לאחר האור האחרון יונחתו הכוחות בג'ב'ל דלפה, דרומית ליעדים, ישתקו את התותחים ואחר-כך ייאהזו עד הבוקר בחולות שמצפון לכביש. היעדים (קרי: סוללות-תותחים) חולקו לכוחות, לפי הגיון פשוט: הראשונים יעלו על גושי-הסוללות הקרובים, ואילו הבאים אחריהם — על הרחוקים יותר. עיקרו של התדרוך הושקע יותר בלימוד השטח ושינון סדרי הויהוי והתיאום — ולאודווקא בפרטי שיטת-הביצוע. זו היתה כמעט מובנת-מעצמה, והתמצתה בניסיון העשיר שהצטבר ונלמד בשורת פעולות-התגמול, ב"קדש" ובמה שתורגל ושוכלל לאורם של אלו בתקופות האימונים השנתיים. היתה ברורה, למשל, שכמחלקה תוקפת סוללה, ובי-ערך כיתה — תותח; כשם שברור היה שחלקו של הכוח מטהר את החפירות וחלקו האחר רץ למעלה ומטהר לאורך החפירות. ובכלל נטה הפיקוד בכל הדרגים לגבש תכנון גמיש ופתוח להתפתחויות שאין לחזותן מראש — בלילה, בלב מערכו של האויב, בעיצומה של מערכה רבת.

ניתנו הוראות מפורשות: תוקפים את הצוותים, אבל אין הור'סים את התותחים — הם עשויים להיות חיוניים לצה"ל — ואין משמידים מצבורי-תחמושת, מאותה סיבה עצמה וגם מסיבה נוספת: אין לדעת מה סוג התחמושת. אף גאז הובא בחשבון כאחת האפשרויות. ובכלל התפוצצות-תחמושת עלולה להמיט אסון.

קרב שריון-בשריון, בו נמצאה אחרית ההתנגדות המצרית בבוקר יום ה-6 ביוני, כעשרים שעות לאחר תחילת הלחימה.

בלילה נכנסה המערכה לשלבה הקריטי. הרגלים, עוצבת חי"ר-מילואים שהיתה מורכבת, לקראת משימה זו, מחיילי נח"ל ומאנשי-מילואים, כבר נאחזו בחלקן הצפוני של ההפירות המורחיות; משמאלם, ממש למרגלות המעוז, כבר נערך השריון לקראת הפריצה כשהוא מסייע מקרוב לכוחות החי"ר הנלחמים בחפירות; הרחק משם, באיגוף צפון-מערבי עמוק, כבר נע כוח-שריון אחר אל עורף המערך; בשדות-המוקשים עמלו פלסים בפניו נתיב-מעבר, אך בשלב זה שלטה בשדה הקרב הארטילריה המצרית. פצצות-התאורה ששילחה זו אל-על שפכו, בצניחתן האטית, את הילתן על השריון התוקף וחשפו אותו לברד-פגזים. הטנקים, שנפרסו לפני שדות-המוקשים כדי לסייע לחי"ר במלחמתו, ואחר-כך להתרכז על הכביש לצורך החדירה למערך, היו מטרות פגיעות במיוחד. כל זה היה צפוי מראש, ועל-כן, כמתוכנן, שולחה בשלב קריטי זה חנית קטלנית, מעל מערכו הקדמי של האויב, היישר אל לב ריכוזו הארטילרי. "קאואלריה מעופפת" של צנחנים, מונחתים ממסוקים, פשטה באישון-לילה על סוללות-התותחים, הנחתה עליהן מהלומת-אפתעה מהממת — ושיתקה את אשן. פשיטה זו, הראשונה מסוגה בקורות צה"ל — עלילה רבת-תהפוכות, עמוסה מאמץ-פרך ורצופה גילויים של הקרבה, גבורה ואחוות-לוחמים שאין למעלה הימנה — מסופרת כאן לראשונה בפרסיה*.

במקום ג'ב'ל דלפה - החולות שבצפון

היום הראשון של המלחמה האיר על צנחניו של דני — ביניהם מוותיקי קרבות התגמול ו"קדש" — בצדו היש-ראלי של הגבול. חדשות שעה 9 שבקעו מן הטריזיסטורים לא השאירו בלבם ספקות, כי אכן הוטל הפור. דומה היה כי הבחינו ב"זמזום המתוק" החולף מעליהם, אבל בעצמם לא

* תיאור מערכת אוט'כתף כולה יובא במפורט בגליונות הקרובים של "מערכות" — המערך.

בדיונות עד הכביש הוא ארבעה קילומטרים. הודיע לוי לדני, כי לפי הערכתו תיעשה הדרך בשעתיים.

צליחת הדיונות אל היעדים

החלה התנועה. החלוקה המקורית לכוחות-משנה שוב לא הייתה אקטואלית. למעשה, נעו הכל ככוח אחד. פלוגתו של יאיר בראש, יחד עם לוי; מייד בעקבותיה אנשיו של עוזי, אחריהם אנשיו של פסח יחד עם חזי; הרופאים והחובשים בתוכם.

למן הרגע הראשון היתה ההליכה מאמץ-מפרך עילאי. השטח היה שונה — וקשה יותר מכל שטח חולי שהכירו הצנחנים בארץ. היה עליהם לצלוח דיונות שהתמשכו בניצב לציר התנועה, ממזרח למערב, והתנשאו לגובה שלוש-ארבעים מטרים. החגור היה „קל“ לפי הגדרתו, אך כבד ועמוס לפי מהותו. כל אחד נשא כמות גדולה של תחמושת לנשק האישי, רימונים, חלק מתחמושת כללי-הנשק הנ"ט, וכן מימיה שניה נוספת. זמן קצר לאחר הזינוק החל גירעון-השינה לתת את אותותיו — מזה שלוש-יחידות שעות לא עצמו האנשים את עיניהם.

והדיונות, צריך היה להעפיל עליהן בצלע המתונה יותר, שאף היא היתה תלולה למדי, צריך היה להעפיל בחול

הצנחנים בהתחפרות

ב־3 אחרי-הצהריים יצאו הצנחנים מחפירותיהם והחלו גולשים אל הכביש במבנה של יחידות-משנה. ההמולה שנתגלתה לנגד עיניהם שוב הגבירה את עזות-היאוש. טנקים נעו על פניהם במהירות. מעל טסו מסוקים הלוח ושוב, אוטובוסים חנו בקרבת מקום אך טרם ניתנה הוראה לעלות. ומפה לאוזן החלה לעבור הדעה, שבאוס-כתף יסתיים הכל לפני שיופעלו הצנחנים.

ב־6 לפנות ערב ניתנה סוף-סוף הפקודה לעלות לאוטובוסים, והחלה הנסיעה לשטח ההטענה. משהגיעו לשם, קרא אליו דני את מפקדי-הכוחות, והודיע על שינויים בתכנית: המסור קים יפלטו את האנשים לא בג'בל-דלפה מדרום ליעדים, אלא בחולות שמצפון להם. משם ייצאו הכוחות ולשם ישובו.

את ההודעה על השינויים קיבל דני דקות ספורות קודם לכן. מייד נפגש עם טייסי המסוקים, ותיאם עמם את נתיב הטיסה וזמני המסעים. תוך חמש דקות סיכם עמם תכנית. שמקובל לדון בה שעות. מפקדי-הכוחות תודרכו גם הם לגבי השינויים, והללו יתדרכו את אנשיהם.

נותר עוד שלב-ביניים מכאיב: לנפות את הכוחות. יחידות-משנה וצנחנים בודדים נאבקו בציפורניהם להיכלל בין החולי-כים, ואלה שנופו, מאוכזבים היו מרה.

מסוקים ממריאים בחשיכה מערבה

כתוצאה מניפוי זה, משינוי המטסים בעקבות שינוי מקום הנחיתה, וכן מהתפתחות מאוחרת יותר, צומצם צוות-הקרב שביצע את המשימה. צוות זה כלל את הפלוגה של יאיר, חלק מן הפלוגה של עוזי ואת הפלוגה המסייעת של פסח. אשר לפיקוד, נשארה בתוקפה הפקודה הקודמת: לוי המג"ד יפקד על כוחות יאיר ועוזי; סגנו חזי — על היתר. ה"יתר" הזה מצטמצם, בעקבות ההתפתחויות, לאנשי פסח בלבד. לוי יפקד איפוא על כל הכוחות, וכן על כוחות יאיר ועוזי, שאותם הוביל ממש. ואילו אנשי פסח היו בפיקודו של חזי הסמג"ד. יתכן שביחידות אחרות עלול היה דבר זה לגרום לשיבושים — אבל לא אצל הצנחנים. כיחידה ותיקה היה גבוה בה שיעור בעלי הדרגות והקצינים, וצמצום צוות-הקרב העלה עוד יותר שיעור זה. כל פקודה נשענה על סמכות, ולאנשים בעלי להיטות-ביצוע גבוהה, כצנחנים אלה, אך צריך היה לתת אישורים לביצוע.

עשר דקות לפני השעה 7 בערב המריא סימון הקרקע. שהפעם נעשה על-ידי מפקד טייסת המסוקים, אליעזר. כעבור זמן קצר נסגרו דלתות המסוקים והמריא המטס הראשון, ואחריו המטסים הבאים. ב־8 כבר נמצא רוב האנשים על הקרקע, בשטח כינוס שנקבע סמוך לאיזור-הנחיתה של המסוקים. אותה שעה הגיע דני עם חבורת הפיקוד שלה, וב־8.30 ניתן ללוי אישור ליציאת צוות-הקרב אל עבר יעדיה.

השינוי, שבעקבותיו הנחיתו המסוקים את הצנחנים לא בג'בל-דלפה אלא בחולות, הקל לפחות מבחינה אחת. הניווט נעשה לעניין פשוט ביותר: אסימות היישר דרומה, זה הכל. בסופו של דבר מגיעים בהכרח אל הכביש, והכביש פירושו קרבה יתרה אל היעדים. וכיוון שנאמר שהמרחק ממקום הנחיתה

מימין ומשמאל ובמיוחד — מלפנים. הוא לא ראה טעם בזהווי מדויק של הסוללות. כפי שהוקצו מלכתחילה לכוחות המשימה. במקום זאת — החליט — תותקף הסוללה הקרובה ביותר, ולאחריה — הסוללות הבאות. יאיר הלך לפנים, במבנה של

טובעני, תוך שקיעה עד הברכיים, להגיע עד קו־הרכס, בגובה עשרות מטרים אחדות, ולגלוש מטה במדרון התלול יותר, האנכי כמעט, כמצוק. כך, דיונה אחר דיונה, ללא מספר וללא קץ.

ב־9 לערך, החלו פגזים לחלוף ביבבה מעל לראשים. הם שולחו מלפנים — ונחתו מאחור. החושים אמרו כי המצרים איכנו את איזור־הנחיתה והחלו לטווח אותו באש־מרגמות. כיוון הפגזים והדי ההתפוצצויות העידו על כך בעליל, ושדר מדני, שנמצא בקרבת איזור הנחיתה, אישר זאת. היא נעשתה מדויקת יותר ויותר, עד שפגעה הישר בלב הסימון הקרקעי של המסוקים. בעקבות שיחה עם מפקד האוגדה פקד דני

תקיפה; אחריו — אנשי עוזי, ערוכים בשני טורים עורפיים מקבילים, אחריהם תחנת־איסוף־נפגעים, אחריה אנשיו של פסח עם חזי הסמג'ד, גם הם בטורים מקבילים, כהמשך לכוח שלפניהם.

הפריצה אל תוך הסוללות המצריות

צוות־הפשיטה חצה את הכביש בלי להיעצר, והמשיך בתנועתו דרומה. מישוהו בחוד נתקל בכבל־טלפון — וניתק אותו בלי אומר. אחרי כמאתיים מטרים, לא יותר, נורה מטווח קצר צרור־כדורים — שני פצועים קרסו תחתיהם. לפי כל הסימנים, היה זה תשמוע מצרי. האש הושבה כהרף־עין, התשמוע

להרחיק את המסוקים שנמצאו על הקרקע. מכאן ואילך לא הרפתה אש־המרגמות המצרית מאיזור הנחיתה. לוי וכוחותיו הוסיפו לנוע דרומה, כשהאש פולחת את האויר מעל לראשיהם, אך אינה פוגעת בהם עצמם.

ב־10.30 גלש החוד של צוות־הקרב במדרונה התלול של דיונה. חלפו שתיים, ויאיר דימה לראות תחתיו את הכביש, אך היה זה מראה־תעתועים. הרגליים העייפות הוסיפו לצעוד בחול השוקע תחתיהן. כל אימת שנעצרו האנשים והמפקדים עלו לצפות על השטח, נעצמו העינים וירדה תרדמת־חתך — לדקה, שתיים, שלוש. אבל למרות קושי התנועה שעבר על המשוער, אמר החוש השדאי שכבר גומאו ארבעה קילור־מטרים ויותר.

ב־11 לערך, קלט לוי — בין הדי ההתפוצצויות של הירי הארטילרי המצרי אשר קרבו והלכו — קולות רחוקים יותר. היו אלה הדי ההנחתה של כוחותינו: האוגדה פתחה באש מכינה לקראת הסתערות חיל־הרגלים על החפירות המזרחיות. לעת הזאת כבר היה המתחם המצרי קרוב. לוי, שעלה לתצפית, זיהה את המערך הארטילרי המצרי לכל אורכו. הבהקים שפרצו מלועי הקנים המצריים זיהו את מיקום היעדים.

ב־11.30 הגיע החוד אל הכביש, קצת מערבה מן המסעף. לוי זיהה את מקומו. הבהקים של תותחי האויב נראו בכיור, ו

להבנת התרחשויותיה של פרשת־קרב סבוכה זו, להלן מבנה הפיקוד והכוחות, כפי שהם מופיעים בתיאור העלילה:
דני — מפקד המבצע.
לוי — מפקד צוות־הקרב שביצע את המשימה.
חזי — סגן מפקד הצוות.
יאיר — מפקד כוח א'.
עוזי — מפקד כוח ב'.
פסח — מפקד כוח ג'.

חוסל. חובש נשאר ליד הפצועים והמתין לבוא תחנת האיסוף עם שני הרופאים.

במרחק 100 מטרים, לערך, דרומית לכביש, כבר נראו בעליל לועים של התותחים המצריים, כשהם פולטים רשפ"אש. מאחוריהם, אפלים יותר, נראו כמה מבנים; ליד אחד מהם נראתה צלילת חייל מצרי. לרגע נעצרה השדרה הדו־טורית, ולוי הודיע באלחוט לדני כי הוא מתחיל בהתקפה.

יאיר, מפקד כוח א', ציין למחלקה השמאלית את הסוללה הקרובה, ולמחלקה האחרת אמר להתפרס ימינה ולתקוף סוללות סמוכות, מן התותחים הקרובים אל הרחוקים.

פקודת ההסתערות ניתנה מטווח 50 מטרים. בצורות ת-

סוללות הארטילריה המצרית במתחם אום-כתף יכלו לשמש מופת להתבצרות. ארבעת התותחים בכל עמדה מוצבים היו בתעלות חפורות ובנויות. בין הקנים עברה חפירה, שעומקה למעלה מקומת-אדם. בין כל צמד תותחים, מעט מאחוריהם, נמצא בונקר-לוחמים (בעת הטיהורים הסתתרו בהם חיילים מצריים לא-מעטים; והצנחנים, בתנופת-שטיפתם, לא הבחינו בהם) וחפירה התמשכה לאחור אל מצבורי-התחמושת. כמאה מטרים מאחורי התותחים חנו כלי-הרכב הגוררים.

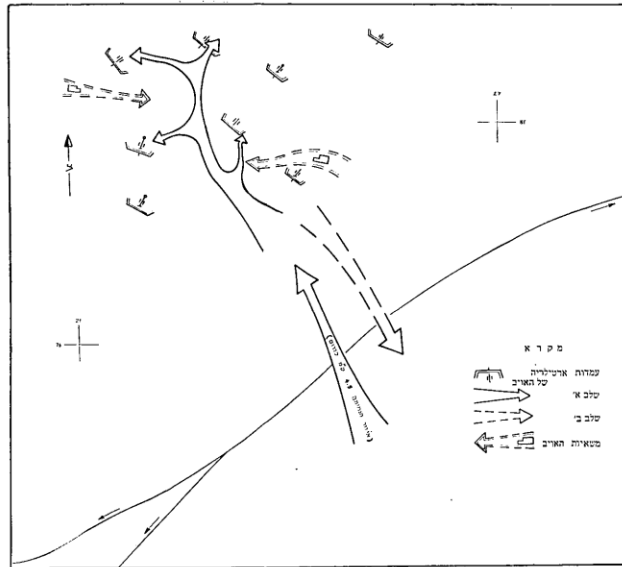
חזי, אשר נע מאחור, הפעיל מייד מחלקה של עוזי, וזו בלמה באש את השיירה. אותו זמן עצמו פקד לוי על יתרת הכוח של עוזי, אשר נע בעת הזאת באגפו המערבי, והיה הקרוב ביותר אל השיירה — להסי תער עליה.

עוזי לקח אחת ממחלקותיו והסתער מייד. אנשיו ירו בשצף-קצף. החיילים המצריים שקפצו מתאי-הנהיגה של המשאיות, נקטלו עד אחד, בטרם היה סיפק בידם להתרחק. אחר-כך נורתה פצצת ה"ג"ט, שפגעה כנראה ישירות במיכל-הדלק של אחת המשאיות. להבה גדולה בקעה, וחיש מהר נת' עטפה כל המכונית באש. שאר כלי-הרכב נשטפו. עוזי כינס את המח' לקה, ניתק את המגע עם השיירה הדוממת, ונפנה אל סוללות-התותחים שנקבעה לו כמשימה, דרומית ליעדי הכוח של יאיר.

במקום ההיתקלות בערה המשאית. אחר זמן-מה החלה מתרסקת בקולות נפץ. לא נותר ספק כי היתה טעונה תחמושת, והפגזים שבה החלו מת' פוצצים. אבל ברגעים הראשונים עדיין לא נתפסה במלואה הסכנה האימתנית שהיתה צפונה באבוקה דולקת זו.

היתקלות המסייעת בשיירה שניה

בשלב זה הופעל כוח ג', המסייעת של פסח. סגן מפקד צוות הפשיטה, חזי, הורה לפסח לנוע שמאלה לעבר תותחים שעדיין ירו שם. הכוח פרש שמאלה, אבל בטרם התרחק מן המקום הופיעה ממול שיירת-רכב נוספת. היא קרבה ובאה ממזרח, ממרכז מתחם אום-כתף, ופסח העריך שהיתה זו עתודה אשר נשלחה לתגבר את סוללות-התותחים. הוא השמיע פקודה למחלקה שמשמאלו, והחל רץ בראשה מול השיירה, בקו מקביל לקו ההתקדמות של המכוניות. תוך שהוא צועק

מהלך הפשיטה

מקלעים ונפץ-רימונים פרצה המחלקה השמאלית אל תוך העמדות, והתפצלה לעבר התותחים — כיתה אל כל תותח. הקנים, שירו עד עצם הרגע הזה, עדיין להטו. הצוותים המצריים הנדהמים לא ירו אלא יריות בודדות, קצפו מתוך החפירות וניסו להימלט. הצנחנים שטפו את העמדות במהירות — חלקם רץ, ביריות מן המותן, בתוך החפירות; חלקם רץ למעלה, לאורך שפת החפירות. יאיר עצמו, שצמוד היה למחלקה זו, השמאלית, יכול היה להבחין בין צרור לצרור במטחי-ירי רחוקים יותר. מחלקתו הימנית באה גם היא במגע עם האויב.

לתוך המולת-הקרב בעמדות-התותחים חדר נהם כלי-רכב קרבים. מהעורף, במערב, הופיעה שיירת-משאיות, שש-שבע מכוניות, בפנסים דולקים.

לאנשיו לנצור את אשם, להתקרב אל המשאיות ככל האפשר ולתפוס אותן בצדן הרחב.

האש נפתחה על השיירה מטוח קצר ביותר, ובין צורות הנשק האוטומטי והרימונים העפים, שולחה פצצה נ"ט, היישר אל מיכל-הדלק של אחת המשאיות. שוב פרצה להבה. המחלקה הגיעה לטווח הסתערות, אולם באותו רגע עצמו נפתחה על המשאיות אש גם מכיוון אחר.

היורים היו חיילי אותה מחלקה מכוחו של יאיר, אשר השתיר קה את הסוללה הראשונה, המשיכה בטיהור לכיוון שמאל ובתנופת הטיהור התקרבה במידה מסוכנת אל כוח ג' של פסח. משהשיגו במשאיות, פקד יאיר על מחלקה זו להשתטח במבנה פרוס ולהיות מוכנה להסתערות המצרים שבמשאיות; אך אינטואיטיבית חש שאנשי פסח עלולים להיות בקרבת מקום. הוא פקד על חייל להעלות פצצת-תאורה, ולאורו נוכח לראות כי השערות היתה נכונה, ומייד הפסיק את היריות לעבר המשאיות.

מכת-האש הכפולה והתלקחות אחת המכוניות בלמה את השיירה המצרית, ואנשיה החלו מקפצים לכל עבר. אלה שהגיעו מתוך התאים — נהרגו מייד. הנותרים נמלטו אל מתחת למשאיות השלישית, ומשם ירו שני צורות קצרים ללא חוכמה.

פסח קם, ובהיפיו הרב-סמל ואחד הסמלים שנמצאו לידו זינק קדימה, הגיע עד משאית-המקלט, נצמד אל אחד הגלגלים הקדמיים, השתופף — ושילשל רימון אל מתחת לארגז; אחר כך נרתע לאחור, תפס עמדה, ופתח גם הוא באש. אותם חיילים מצריים ששרדו לאחר התפוצצות הרימון נהרגו, עד האחרון בהם, ביריותיו של פסח.

ההתפוצצות במשאית-התחמושת הבוטרת

כוח א' של יאיר היה מופצל לשניים. מחלקה אחת, עם יאיר, נמצאה שמאלה מן הסוללה שהותקפה ראשונה, בקרב כוח ג' של פסח. המחלקה הימנית הימנית עוד יותר, ולאחר שטיפח סוללה שניה עלתה על סוללה שלישית של תותחים נגד-טנקים.

כוח ב' של עוזי, אשר שיתק את שיירת-התחמושת המצרית, היה במגע עם יעדים מרוחקים יותר בדרום-מערב המתחם. כוח ג' של פסח, ועמו חזי, נמצא עתה ליד שיירת-העתודה המצרית, אשר אותה חיטל בשכנות למחלקתו השמאלית של יאיר.

ובין שתי המשאיות הבוטרות — אחת מן השיירה שבאה מן העורף ואחת מן שבאה מתוך המתחם — תקועה היתה, באורח מקרי וגורלי, תחנת-איסוף הפצועים: שני הרופאים ירון וגיאד וארבעה חובשים.

לפחות שניים מן הצוות הזה היו כאן יוצאי דופן. גיאד, חברו למחזור של ירון, סיים את לימודי-הרפואה, גמר את הסטאז' ונפנה לבימוי סרטים. במילואים הוצב ליחידה של חיל-רפואה, אך השיג את העברתו ליחידת-הצנחנים, שבה עשה בשעתו את שירות-החובה שלו. מטוראי עד מפקד-מחלקה —

וכך נמצא עתה בצוות-הפשיטה. הרביעי מבין ארבעת החובשים לא היה חובש כלל, אלא קצין-הקישור של חי"ר חידה, אשר תפקידו הסתיים, למעשה, עם ההתארגנות. אי-לכך הסתמך על העובדה שעבר בשעתו קורסי-חובשים, וצו-רף אל הצוות לא בתפקידו — כי אם כאחד החובשים.

מוארים בלהבות כלי-הרכב הבוטרים ובפצצות-התאורה שזינקו מדי פעם אל-על, טיפלו הרופאים בשני פצועי ההיתקלות עם התשמוע המצרי. אחד מהם היה במצב-ג'סיסה, אך הרופאים לא הרפו ממנו, ועשו מאמצים נואשים להחזיקו בחיים על-ידי הנשמה.

פרצרי-ריות והתפוצצויות-רימונים נשמעו מכל העברים. הנר רים מלמעלה מצפים היו את השטח באור-יום. חובשי הכוחות הבראו נפגעים נוספים. במחלקתו השמאלית של יאיר נפצע פצעי-מוות צנחן מכפר-מנחם, מייד עם פתיחת האש בסוללה הראשונה. התפוצצות רימון, כיסתה את אחד החיילים בריסיסם בכל חלקי גופו ופצעה גם את אחד הקצינים, גדי, שהמ-שיך בלחימה ורק אחר-כך בא בעצמו להיחבש. אחר-כך החלו מגיעים פצועים מן היעדים הדרומיים המרוחקים.

בעוד הרופאים והחובשים מתרוצצים בין הפצועים בקומה זקופה, גוהרים עליהם וחובשים אותם ומתקנים להם חוסמי-עורקים לאור פנסי-כיס, החלה משאית-התחמושת הבוטרת להתרסק ולהתפוצץ.

הדליקה שהבעירה עד כה רק את השלד והארגו, הגיעה, כנראה אל הפגזים, והמכונית הפכה להר-גשש יורק גושי-מתכת לוהטים בהתפרצות גוברת והולכת. הריסיסם הקטלניים ניתכו כבד על פני איזור בקוטר של 200—300 מטרים, שבמקדו נמצא הכוח של פסח. עד מהרה היו מוטלים עשרה נפגעים — שלושה מהם הרוגים, שלושה פצועים אנושים.

בין רעם-התפוצצות למשנהו, הרימו החובשים והרופאים אלונקות, במאמץ להוציא את הפצועים מתחום-הסכנה של המכונית המתרסקת וגושי-המתכת המתעופפים, כשהם מנצלים את ההפוגות הקצרות לדילוגים, משתטחים מאחורי גבשושית מזדמנת, ממתינים, מדלגים וחוזרים לחלץ פצועים נוספים. צנחנים אלמונים מן הכוח שבקרבת מקום באו בריצה, ללא פקודות וללא קריאה, סייעו בהרחקת אלונקות, חיפו על הפצועים בגופם, אחר חזרו ונעלמו בחשיכה.

ובעוד ההתפוצצויות נמשכות, פילחו קולות חדשים את הרעש מחריש-האזניים. מאי-שם, מטוח שלא עלה על 300 מטרים, פצח את לועז' (כפי שהוברה עד מהרה) תותח נגד-מטוסים, אשר הופעל במסלול שטוח. שני צנחנים מאנשי פסח נפלו תחתיהם פצועים.

חזי הורה להציב שני מקלעים מול מקומו המשוער של התותח המסתורי, ופסח לקח עמו חייל, וחל קדימה, הגיע עד הגדר, ראה הפירות, הבחין בתנועה, שמע קולות, וחל חזרה — ורצה לקחת עמו כיתה ולהסתער על התותח. אבל חזי נצטווה אותה שעה עלי-ידי לוי להימנע מפיוור האנשים. הוא הבחין שהתותח יורה בכיוון קבוע, ולאחר שאורה לכוח לסטות הצדה מקרי-האש, לא נשקפה עוד סכנה ממשית מכיוון זה.

מהם עם שוך ההתקפה. לוי הוציא פקודת-כינוס, והורה לרכו את כל הנפגעים במה שצויין עלידו כ"בונ" קר מרכזי, שיתן מחסה בטוח יחד סית מפני געש המכונית המתפוצצת, ויאפשר לרופאים להכין את הפצועים לקראת המסע בחזרה.

כוחותיהם של יאיר ועוזי החלו מת-כנסים. אך פסח שהיה הקרוב ביותר לאיזור ההתפוצצות ומספר נפגעי היה הגדול ביותר, ביקש עזרה באנשים ובאלונקות.

בקרב הבונקר, שנודע לקליטת ה-פצועים, הורה לוי ליאיר להציב מח-לקה אשר תאבטח את ההתארגנות כלפי דרום. מחלקה נוספת נשלחה אל פסח, עם ג'אד כרופא ומישה כחובש.

צנחנים בתום הפשיטה

ארגון הכוחות לקראת המסע בחזרה

בבונקר של סוללת-תותחים 122 מ"מ רוכזו הפצועים בעמל רב למדי, אך שם נמצאו בביטחון יחסי, ושני הרופאים עברו מפצוע לפצוע, דיברו אתם, הרגיר עומ, הנחו את החובשים, תיקנו את החבישות וחוסמי-העור-קים, והתקינו עירויים של תחליפי-פלסמה לסובלים מדי-מומים קשים.

הפצועים לא זעקו. הרופאים והחובשים השתאו לנוכח הת-נהגותם. הם היו שקטים, ענייניים, בעצמם ידעו מי בהם פצועים קשה, הפנו את הרופאים לעברם וביקשו זריקות מורפיום — ללא בהלה, רק משהיו כאביהם קשים-מנשוא.

ג'אד, מישה ומחלקה בפיקוד קצין-המבצעים, אלישע, יצאו למקום הימצאו המשוער של פסח. החלו קריאות ואיתותים בחשיכה. אחר-כך נשמעו קולותיהם של אנשי-המסייעת. בטרם הגיע כוח-חילוץ זה אל אנשי פסח, קרב ממול סגנו של יאיר, שי, כשהוא נושא פצוע, וביקש את ג'אד לחזור לבונקר ולטפל בו. ג'אד חזר, בדק את הפצוע, אך לא נותר לו אלא לקבוע את מותו.

החבישה הראשונית של הנפגעים בוצעה על-ידי מישה, תחת אחת המשאיות אשר ארגוה חיפה מפני הרסיסים המתעופפים. כל היתר הרימו פצועים ונשאו אותם — על אלונקות, על כפיים, על הגב — לעבר הבונקר.

בלי פקודות ותיאומים ובלי הידברות — פשוט, לפי הצורך שהוכתב על-ידי הנסיבות, נוצרה חלוקת-תפקידים בין מפקד צוות-הפשיטה לבין סגנו. בעוד חזי מארגן את פינוי הנפגעים, טיפל לוי באבטחת הבונקר וסביבתו, ואחר-כך באבטחת מסע הפינוי.

ב-2.30 לערך הודיעו הרופאים כי הכינו את הפצועים. לוי התקשר עם דני וקיבל את האישור לנסיגה. החל המסע בחזרה. לצוות-הפשיטה היו ארבעה הרוגים, שלושה-עשר פצועים —

ריכוז הפצועים בבונקר המרכזי

לוי, מפקדם של הצנחנים בעורף מתחמו של האויב, העריך את מצבו. התותחים המצריים, לפחות במרחב-פעולתו הוא, דממו כולם. הרעמים פסקו, ורשפי-האש לא נראו עוד. שלוש סוללות נשטפו וטוהרו, רביעית הותקפה וניטשה. סוללות אחרות שהיו בקרבתן, כך העריך — הערכה שאומתה אחר-כך — נעזבו על-ידי צוותיהן מוכי-הבהלה, כתוצאה מתקיפת היעדים הראשונים. אש-הארטילריה על כוחותינו נחלשה בהרבה. מפקדי-הכוחות ביקשו אישורים לתקיפת סוללות נוספות. אבל לכולם היו אבידות, ומדיווחיהם המקוטעים של הרופאים הובהר לו שמעתה קיימת משימה אחת: לפנות את הנפגעים.

הזמן הטיל גם הוא את משקלו להערכה. השעה היתה קרוב לשתיים אחר חצות. השחר יאיר לפני ארבע, ובשום אופן אסור שיישאר עד אז עם כוח מצומצם כזה במתחם האויב — שבעה-עשר הנפגעים הצריכו למעלה מששים נושאי-אלונ-קות. יחד — חלק ניכר של הכוח. היתר דרושים היו לאבטחתם. במתחם השורץ אלפי חיילים מצריים, וכן טנקים, לא יוכל כוח כזה להחזיק מעמד ביום.

וזה לא היה הכל. באורו הראשון של השחר, ואולי עוד לפני כן, צפויה היתה פריצת כוחות-שריון של האוגדה לתוך המתחם מן החזית ומעורפו המערבי, בציר הכביש. היה הכרח לצאת את המתחם ולעבור את הכביש לפני בוא הטנקים, נלא — עלולה להתרחש הסתבכות הרת-אסון.

זה היה השלב בו מנע לוי, באמצעות סגנו חזי, את מפקד כוח ג' פסח — מתקיפת התותח נגד-מטוסים.

הכוחות הפזורים בשטח נתונים היו בחילופי-יריות עם חר-ליות מצריות משוטטות, ועם שרידיהם של צוותי-התותחים אשר הסתתרו, כנראה, בבונקרים המבוצרים שלהם — והגינו

ועשר אלונקות. על הללו הושכבו הפצועים קשה. היתר נישאו באמצעים מאולתרים, אברונים ושמיכות. הרופאים צעדו ליד הפצועים, השגיחו על תקינות העירויים, והכתיבו את קצב המסע. גוש נושאי הפצועים הוקף מכל העברים כוחות אבטחה.

חצי קילומטר, בקירוב, היה המרחק עד לכביש. הקטע רחש חיילים מצריים. לוי פקד בלשון מפורשת לא לפתוח באש, אלא במקרה הכרח — כדי שלא להסתכן, לא להתעכב ולא לסכן את הפצועים. החשיכה נתנה גם היא מחסה. שתיים שלוש פעמים פרצו חילופי יריות קצרים. חיילים מצריים שהגיחו מעמדות קרובות, ולא היה מנוס מהיתקלות בהם — חוסלו.

בשעה 3 לערך חצה צוות הפשיטה הנסוג את הכביש, ודקות ספורות אחריכן נשמע שקשוק השרשרת הגוברת וקרב של הטנקים הפורצים מן העורף.

המאבק להצלת שלושת הפצועים

עד לכביש היתה התנועה מהירה יחסית. אך צפונה ממנו שוב החלו הרגליים מדשדשות בחולות הטובעניים, ושוב התנשאו בניצב הדיונות התלולות כמצוקים. גרעון השינה של שני לילות, קשיי השטח ומאמץ הלחימה מצצו שרידי כוחותיהם של הצנחנים, ועל אלה נתוסף משקל הפצועים וההרוגים. האנשים חרקו שיניים, גנחו, גייסו כל כוח שנותר בקרבם — שתקו, כשלו, קמו והמשיכו.

מרגע פתיחת מסע הנסיגה החל לוי משדר אל דני, שידאג לשיגור מסוקים. קילומטר לערך לאחר חציית הכביש, הורה לוי להיעצר ולהניח סימון קרקע לנחיתה. רגע קט דומה היה ששוגרו המסוקים, אך עד מהרה הוברר כי בעצם לא נתקבלה כל תשובה חיובית.

מצבם של שלושה מבין הפצועים — היה חמור למדי. הפור גתהמתנה למסוקים נוצלה לתיקון החבישות וצינורות העירוי. אך משהוברר כי אין מסוקים, לפי שעה, פקד לוי לנוע הלאה.

ההחלפות בנשיאת האלונקות והאברונים תכפו והלכו, הנושאים קרבו אל סף ההתמוטטות. לאחר מסע של שני קילומטרים וחצי לערך, החל השחר מפציע במזרח. על מדרון גבעת החול התמקם צוות הפשיטה, הונח סימון קרקע, ושוב החלה המתנה מורטת עצבים למסוקים; יחד עמה, החל המאבק הנואש להציל את חיי השלושה.

זמן-מה לאחר האור הראשון נראה מסוק חג ממעל, מנמיך טוס ומחפש. המרחק בינו לבין הצנחנים שמתחת לא עלה על קילומטר אחד. אחר זמן שוב נסק ונעלם; הוא אסף, כנראה, פצועים של יחידות אחרות, ומשום כך לא הגיע אל הצנחנים. אחדים מן הצנחנים, שעלו לתצפית על תלולית גבוהה, היו עדים לקרב שריון-בשריון בלב מעוז אוס-כתף, ראו את הטנקים המצריים העולים באש, ונבצר מהם להבין מדוע אין המסוקים מגיעים.

ברבע לשבע נחת סוף-סוף מסוק. הפצועים קשה הועלו. המסוק המריא. בסיבוב השני פוגו הפצועים הנוותרים, בהם כאלה שמסוגלים היו לשבת.

בנפול המתחם החלו כולם לנוע דרומה לעבר הכביש, כשה-הרוגים נישאים עטופי-שמיכות. השעה היתה אחרי 9. את מקום קור-הלילה תפס החום, אשר זינק עד מהרה ללהט של 30 מעלות ומעלה. מים לא נותרו עוד. צנחן אחד, כבד-גוף, התמוטט תחתיו מוכה חום. מייד ניתן לו עירוי-דם.

אחר שעה ומעלה הגיעו ראשוני ההולכים — דני כבר היה עמם — אל הכביש. גדוד-טנקים אחד עסק שם בהתארגנות שלאחר-הלחימה. משה ניגש, ביקש מים. מפקד הטנקים שלח מייד נושאת-גשק ובה גריקאנים אחדים. שליחים אחרים יצאו אל מפקדת האוגדה והביאו כמות-מים נוספת.

הצנחנים ישבו תחתיהם לאים וסחוטים.

יאייר ואחדים מאנשיו ניגשו לשרינואים, מהם ביקשו לדעת, מה ערך היה להשתקת התותחים המצריים. „זה היה יקר מפז” — אמרו השרינואים. כל עוד פעלה הארטילריה המצרית היו מרותקים. ואילו מרגע שפסקה ההפגזה וניתן היה לסיים את פריצת שדה-המוקשים, החלו הטנקים פורצים פנימה לתוך המתחם. הצנחנים ששמעו זאת, מצאו לנכון להביא את ההבהרה לידיעת חבריהם. לוי, בקולו השקט והשקול, דיבר אף הוא. אט-אט התעודדו הרוחות. אחר-הצהריים הועלו הרוגי היחידה לנושאת-גשק, ונהג בודד יצא אתם מזרחה, כשידו האחת אוחזת בהגה וידו האחרת מוחה בלי-הרף את עיניו, שולגו דמעות. בעת ההיא, לערך, באוטובוסים שהגיעו בינתיים, יצאו פרשי-הרפאים של דני לזירת-קרבות חדשה.